

Universitat Rovira i Virgili

Investidura com a doctor honoris causa
del senyor Xavier Prats Monné

Sessió acadèmica extraordinària,
8 de febrer de 2019

Investidura com a doctor honoris causa del senyor Xavier Prats Monné

Sessió acadèmica extraordinària,
8 de febrer de 2019

Universitat Rovira i Virgili
Tarragona

Discurs d'investidura: © 2019 by Xavier Prats Monné

Fotografia: Margarida Alberich

Imprès per Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA

Dipòsit Legal: T 489-2019

Índex

Elogi del candidat a càrrec del doctor FRANCESC XAVIER GRAU	7
Discurs d'investidura pronunciat pel senyor XAVIER PRATS MONNÉ	19
Paraules de benvinguda pronunciades per la doctora MARÍA JOSÉ FIGUERAS Rectora Mgfc. de la Universitat	31

📣 Elogi del candidat
a càrrec del doctor Francesc Xavier Grau

Rectora Magnífica, autoritats, doctores i doctors, personal d'administració i serveis, estudiants, membres de la comunitat acadèmica, senyores i senyors,

Personalment és un motiu de màxima satisfacció poder compartir amb tots vostès aquest discurs d'elogi en la investidura com a doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili del Sr. Xavier Prats Monné. Felicito l'encertada iniciativa del rector Ferré en proposar-lo i la decisió unànime del Consell de Govern d'atorgar al Sr. Prats Monné la més alta distinció de la Universitat, al mateix temps que agraeixo al rector Ferré i a la rectora Figueras que hagin pensat en mi per a aquest rol de padrí. Ho considero un gran honor, a la vegada que representa tota una nova experiència. Efectivament, he tingut el goig de participar en molts, la majoria, d'actes d'honoris causa d'aquesta, la meua universitat, des de la banda del públic i de la presidència, però mai fins avui en aquest lloc intermedi acompanyant i presentant el candidat.

Però el que s'espera d'aquesta *laudatio* és que durant el proper quart d'hora presenti el Sr. Xavier Prats Monné i posi en valor els seus mèrits, els que han justificat l'atorgament de la solemne distinció de doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili.

Essent pràcticament coetanis, he pogut tenir el plaer de conèixer el Xavier Prats i de treballar profitosament amb ell només des de fa relativament pocs anys, quan les responsabilitats de rector d'aquesta universitat em van dur a relacionar-me amb diferents direccions generals de la Comissió Europea. I he de dir d'entrada que una de les relacions més fructíferes va ser l'establerta amb Xavier Prats, inicialment com a director general adjunt d'Educació i Cultura de la Unió Europea i representant de la Unió Europea a l'Institut Europeu de Tecnologia, que és l'ens responsable del programa de KIC, Knowledge and Innovation Communities. A partir d'aquesta relació, el Xavier Prats ha ajudat la Universitat amb els seus consells i informacions en diverses visites i *workshops*, en què sempre ha participat molt generosament.

Per tant, em correspon l'honor i el privilegi de fer la lloança del candidat, i ho faig amb molt de gust, a títol personal i com a membre d'aquesta comunitat universitària i de tot el sistema universitari català, perquè, com he dit, crec sincerament en el gran encert de la decisió de la URV d'atorgar aquest doctorat honoris causa i integrar el Dr. Prats en el Claustre d'aquesta universitat pels seus mèrits, en aquest cas més que acadèmics i científics, de servei a la societat amb la seva activitat professional en benefici de l'educació, la cultura i els serveis públics.

El Xavier Prats Monné, nascut a Tarragona el 1956, va completar els estudis primaris i secundaris a Roma, on el seu pare, Xavier Prats Llauredó, hi treballava com a especialista en forests de l'Associació de les Nacions Unides per a l'Alimentació i la Cultura, i es va llicenciar en Antropologia Social a la Universitat Complutense de Madrid. Es va especialitzar en Economia i Cooperació per al Desenvolupament al Centre Internacional d'Alts Estudis Mediterranis de París (diploma d'estudis avançats) i va completar la seva formació en Estudis Europeus al Col·legi d'Europa de Bruges (Bèlgica), on va ser el primer de la promoció anomenada Johan Willem Beyen (en aquesta institució cada promoció rep el nom d'una personalitat europea). Allí va tenir, també, la seva primera experiència acadèmica com a professor adjunt. Com podem veure, una *alma mater* ben distribuïda a Europa. Però el senyor Prats és més conegut i reconegut per les més de tres dècades treballant com a funcionari internacional a la Comissió Europea:

- Va ser director adjunt del Gabinet del vicepresident de Relacions Internacionals Manuel Marín, conseller del commissari de Política Regional Michel Barnier i portaveu adjunt del president Jacques Delors. Aquesta experiència íntima d'un dels períodes d'or de la Comissió va cimentar la seva lleialtat a la institució.
- Del 2007 al 2010 va ser director de Treball i un dels cinc membres fundadors del Comitè d'Avaluació d'Impacte, que informava el president de la Comissió Europea.
- Entre el 2011 i el 2015 va ser director general adjunt i després director general d'Educació i Cultura de la Comissió Europea.
- Des del setembre de 2015 fins al setembre de 2018 va ser el director general de Salut Pública i Seguretat Alimentària de la Comissió Europea, des d'on va ser responsable de les polítiques i programes de la Unió Europea en matèria de salut i seguretat alimentària, inclosa la promoció de la salut pública, l'avaluació dels sistemes sanitaris nacionals, la legislació farma-

cèutica, la salut i el benestar dels animals, així com l'enfortiment de la capacitat d'Europa en pandèmies i situacions de crisi en la salut humana i en el sector alimentari. També va representar la Comissió Europea a la Junta de Govern de l'Agència Europea de Medicaments i al Centre Europeu de Prevenció i Control de Malalties.

Una extensa tasca per la qual ha estat guardonat amb l'Orden Civil de Alfonso X el Sabio, en reconeixement als seus mèrits en els camps de l'educació, la ciència, la cultura, l'educació superior i la recerca, i que avui constitueix també el gruix de la lloança pel doctorat honoris causa. Perquè com a director general adjunt, primer, i després com a director general d'Educació i Cultura es va encarregar de la normativa educativa i cultural de la Unió Europea i de programes tan rellevants per a la universitat com ara l'Erasmus, el Marie Curie i Creative Europe. Programes, tots, que han tingut un alt creixement i impacte arreu d'Europa, i també a casa nostra.

Actualment, i com qui diu des de l'inici d'aquest curs, des de l'octubre del 2018 va ser nomenat assessor especial de Teach For All. Una organització global sense ànim de lucre que té la missió d'ampliar oportunitats educatives arreu del món. Teach For All ja existeix en 48 països dels sis continents, ha arribat a deu milions de joves i creix ràpidament. És un projecte que a Espanya rep el nom d'Empieza por Educar, en què el Sr. Prats també és membre del seu patronat, i que compta a Catalunya amb el suport de la Secretaria d'Universitats i Recerca que ara encapçala.

Durant tota la seva activitat professional, i ara amb la que duu a terme a Teach for All, Xavier Prats ha demostrat una contínua preocupació i compromís pel servei públic, especialment pel de l'educació. També per la cultura i la salut, pilars, tots, d'una societat basada sobre la idea del bé públic. És en aquest àmbit, el de la defensa i promoció del servei públic, i en particular en el de l'educació, on podem dir que ens hem trobat el Xavier Prats i jo.

Com saben, perquè he tingut moltes ocasions per manifestar-ho en aquesta mateixa sala, defenso clarament que l'educació superior i la recerca en tots els àmbits del coneixement són els pilars que han de fer sostenible la societat del benestar i que, per tant, constitueixen essencialment una responsabilitat pública. L'extensió d'aquesta responsabilitat és tema de permanent debat, sobretot perquè sobre els sempre migrats recursos públics hi ha moltes més demandes que capacitats. En qualsevol cas, per a mi el Govern té la màxima responsabilitat d'assegurar que tant l'educació superior com la investigació cobreixen tots els àmbits del coneixement i són accessibles

a tots els estaments socials. Aquesta línia de pensament i la necessitat de donar i assegurar al sistema de coneixement la dimensió que necessita el país és el que m'ha conduït, en les meves noves responsabilitats, a proposar a l'Honorable Consellera Àngels Chacón un Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement, que ella ha elevat a un Acord de Govern i que d'aquí a uns dies iniciarà els seus treballs.

En tot cas, un compromís amb l'educació i una visió d'aquesta com a bé públic que estic segur que planarà en el discurs que a continuació farà el Sr. Prats, com ha estat present en tota la seva trajectòria professional, i que també ha estat i encara cal que estigui en la base de la construcció europea. Els programes Erasmus, els programes marc europeus de finançament de la recerca, l'espai europeu d'educació superior, l'Institut Europeu de Tecnologia i tants altres programes i iniciatives comunitàries en què Xavier Prats s'ha vist involucrat, constitueixen tots ells bons exemples de blocs de construcció d'una veritable Unió Europea. En definitiva, ens trobem, doncs, davant un infatigable treballador per a la construcció d'Europa. I entre tota aquesta tasca constructiva hi destaca, per la seva actuació integral com a dissenyador, arquitecte i també constructor, la de fer evolucionar la que era una gran peça de mobilitat, Erasmus, cap al programa global, estratègic, que ara és Erasmus+. I ha de ser una legítima satisfacció per a ell veure com en la negociació del període 2021-27 els països i actors principals no han volgut canviar ni l'estructura ni les orientacions a les quals ell va dedicar tants esforços, encapçalant les negociacions de fa set anys. Europa es continua construint, per sort, per a tots.

Europa, el món, Espanya i Catalunya..., totes les societats viuen els primers decennis del segle XXI amb certa convulsió i desorientació. No són temps fàcils, i per això mateix necessitem, més que mai, l'esperit constructor de més i més gent com el Xavier Prats. No necessitem mestres de les solucions fàcils que dediquin el temps a centrar l'atenció sobre les taques a la paret i a predicar-ne l'enderroc, a menystenir i desmuntar la feina feta. Arreu, a Europa, al món, a Espanya, a Catalunya, a casa nostra, necessitem, constructors com el Xavier Prats, que amb responsabilitat sàpiguen fer evolucionar les societats, les institucions, els sistemes universitaris, les universitats, els departaments... a partir d'allò de bo que sempre hi ha en la feina feta pels seus predecessors.

Amb modèstia, i més en l'àmbit del coneixement, val la pena tenir present el que va dir el que està considerat el científic amb més impacte i influ-

ència de la història, Isaac Newton, en una carta a Robert Hooke. Diu Newton: «Bernard de Chartres solia dir que nosaltres [els moderns] som com nans posats sobre les espatlles dels gegants [els antics], i així podem veure més i més lluny que aquests. I això no és en absolut a causa de l'agudeses de la nostra visió o de la talla del nostre cos, sinó perquè som enlairats per la magnitud dels gegants.» Una frase que s'ha popularitzat en versió curta «Si hi he pogut veure més enllà, és només perquè m'he pogut posar sobre les espatlles de gegants».

Segurament mai hi ha hagut temps senzills, però els actuals certament no ho són. La globalització i l'explosió de les ciències de les dades i la informació i de les biociències ens posen davant reptes immensos quant a la configuració social. Diu Yuval Noah Harari al seu darrer llibre, davant les immenses possibilitats, però també les amenaces, que aporten els avenços en bioenginyeria, en robòtica, en intel·ligència artificial, que en un futur no gaire llunyà «molta gent podria compartir la sort, no pas dels conductors de cotxes de cavalls del segle XIX —que es van posar a conduir taxis— sinó la dels cavalls, que van ser expulsats completament del mercat de treball». Segur que es tracta d'una especulació provocativa, exagerada. En tot cas, però, davant l'evolució accelerada de les noves tecnologies i possibilitats que sorgeixen en aquests àmbits, nosaltres, els humans, els ciutadans, ens hem de poder situar pel damunt, dominant la nostra pròpia evolució i desenvolupament. I això només podrà ser possible amb més i millor formació. El repte emfasitza la necessitat de comptar amb tot el talent disponible, per justícia social, però també per eficàcia i eficiència social. I això em porta de nou al pensament i l'acció del Xavier Prats, quan identifica l'educació com a instrument indispensable per preservar els valors essencials de la societat democràtica, i el relaciono amb la idea també molt clarament expressada per Luc Weber i Sjur Bergan, en el llibre publicat el 2005 pel Consell d'Europa *The Public Responsibility for Higher Education and Research*, on posaven de manifest la preocupació pel manteniment d'una de les característiques nuclears de la societat europea: l'accés equitatiu a l'educació superior, exclusivament basat en mèrits, i l'elevada confiança en les institucions públiques per proveir aquesta educació i per dur a terme recerca fonamental.

A la major part d'Europa, i crec que ens hi podem comptar, aquest objectiu està pràcticament assolit, si més no culturalment, tot i que la reemergència de posicionaments polítics d'extrema dreta, qüestionadors de la solidaritat intraeuropea i extraeuropea, posa en risc no tan sols la millora

assolida les darreres dècades, sinó els mateixos valors que han estat fent d'Europa el model i l'esperança del món.

En tot cas, aprofito per insistir avui, aquí, a la meua universitat, en la necessitat de dedicar més esforços públics per assegurar aquest accés equitatiu a l'educació superior. Ens hi hem compromès i a fe que ho farem, tan aviat com el país es doni un marc pressupostari actualitzat, a través de l'acord entre els seus representants polítics.

Acabo la meua lloança reiterant l'agraïment per l'oportunitat de poder haver apadrinat el Xavier Prats Monné.

Rectora Magnífica, en la mesura que m'ha estat possible he exposat la vida i obra del senyor Xavier Prats Monné. Crec, doncs, haver dit prou perquè amb la vostra autoritat li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Per tant, Rectora Magnífica, us demano que us digneu nomenar doctor honoris causa el senyor Xavier Prats Monné i incorporar-lo a la nostra universitat.

Discurs d'investidura

pronunciat pel senyor Xavier Prats Monné

Dra. María José Figueras, Rectora Magnífica de la URV; Sr. Joan Pedrerol, president del Consell Social; Dra. Laura Román, secretària general; Dr. Francesc Xavier Grau, padrí; antics rectors de la URV; membres de la comunitat universitària; representants polítics i de la societat civil; amigues i amics,

Permetin-me que comenci expressant el meu agraïment a la comunitat universitària de la URV per la distinció de què em fa objecte, i ben en particular a la rectora, Dra. María José Figueras Salvat; al Dr. Xavier Grau per la seva bona disposició a apadrinar-me, i al Dr. Josep Anton Ferré, que temeràriament em va proposar al Consell de Govern.

Tarragona té molts motius d'orgull. Per exemple, el seu clima suau, que només algú que ha viscut trenta anys protegit del sol pels núvols de Brussel·les és capaç d'apreciar plenament.

També el seu passat. Vaig viure a Roma durant els meus anys d'escolarització i no vaig tenir més remei que aprendre la història romana. Per això segurament sempre que penso en Tarragona, entre els records d'infància que em venen al cap, no hi ha mai ni moments tristos ni dies plujosos: només estius, nits de Nadal fent cagar el tió i emperadors romans.

Sembla que August, un home no precisament famós per la seva modèstia, va dir sobre Roma: «Vaig trobar una ciutat de maons i vaig deixar una ciutat de marbre» («Marmoream relinquo quan latericiam accepi»). Només cal baixar passejant d'aquí a l'amfiteatre per veure que August podria haver dit el mateix de Tarragona, una ciutat de maons que amb la seva presència va transformar en majestuosa.

Però el millor recurs de qualsevol província, sigui romana o catalana, no és la seva situació o el seu passat: és el talent i la creativitat. I talent i creativitat és el que representa la URV. En menys de trenta anys aquesta universitat ha esdevingut un símbol d'excel·lència: una institució jove, que competeix en innovació a Europa i al món però està connectada amb el seu territori, compromesa amb la societat en la promoció del coneixement i el capital humà.

És per això que avui m'honora profundament unir-me a la comunitat de la Universitat Rovira i Virgili. No sé si he fet prou per rebre aquesta distinció, però prometo fer el que pugui per merèixer-la.

Només em sap greu que els meus pares ja no siguin amb nosaltres. El meu pare hauria estat orgullós del seu fill, i la meua mare s'hauria cregut tot el que ha dit el Dr. Xavier Grau en la seva *laudatio*.

El propòsit de l'educació

Aprofitant que els tinc aquí i m'han d'escoltar per força, m'agradaria fer alguns comentaris sobre un tema per mi molt preuat: l'educació, i la transcendència que té en el futur d'Europa. Els voldria argumentar que les universitats, inclosa la jove URV, de la qual ara formo part, poden i haurien de tenir un paper molt més important en les nostres societats.

Els europeus parlem d'educació almenys des que Plató va escriure els diàlegs socràtics fa gairebé vint-i-cinc segles. Encara tenim una diversitat de punts de vista sobre les raons i els perquè de la necessitat d'adquirir coneixement, però crec que tots estaríem d'acord que, durant la major part de la història de la humanitat, el propòsit de l'educació ha estat fer de l'home una persona millor.

I dic «home», perquè no és fins a la nostra època que la dona s'ha considerat digna de rebre una educació. La primera evidència d'ensenyament a la Universitat d'Oxford és de l'any 1096. El 1956, 860 anys després, el professorat de la venerable universitat encara insistia a limitar el nombre de dones estudiants a menys del 25% del total.

Fins i tot avui la millor prova del poder transformador de l'educació és la por que l'apoderament de les dones continua inspirant en tota mena de governs autoritaris i religions organitzades.

Tanmateix, la civilització europea moderna es va construir sobre la convicció en l'apoderament de l'individu a través del coneixement, i el motor d'aquesta millora personal era l'educació, «una espurna per encendre una flama, no una pala per omplir una galleda», com la va definir W. B. Yeats.

Avui sabem també que els beneficis de l'educació van més enllà de l'individu, perquè les idees noves creen prosperitat. I crec que ara, especialment per als europeus, l'educació té un propòsit encara més urgent: defensar la llibertat intel·lectual i la democràcia.

El pessimisme d'Europa

Helmut Köhl va dir una vegada, crec que manllevat de Bismarck, que el projecte europeu és com una salsitxa: és molt bona, però val més no saber

com es fabrica. Fa trenta anys que participo en la fabricació de la salsitxa europea i mai no he estat tan convençut com ara de la fragilitat de la integració europea, però també de la seva importància.

L'ideal europeu, al qual he dedicat la major part de la meua vida professional, és molt senzill: una societat basada en el pluralisme, la no-discriminació, la tolerància, la justícia, la solidaritat i la igualtat entre homes i dones.

Aquests valors són els fonaments de la Unió Europea. Amb la fi de la guerra freda, ens vam pensar que els podíem donar per descomptats. Ja no: se'ls posa en dubte en països de l'entorn i cada vegada més a casa, a Europa, amb noves formes de populisme i amb règims autoritaris i liberals. I amb versions noves dels nacionalismes de sempre.

No hi ha res de nou en els arguments del nacionalisme des que fa dos segles Fichte va proposar que l'educació havia de ser el vehicle per promocionar la cultura nacional i la llengua d'Alemanya, i per recuperar l'orgull del país després de la humiliació patida a mans de França.

Sabem quina mena d'ideologia totalitària va inspirar aquell idealisme romàntic ben intencionat. Dues guerres mundials i 120 milions de morts ens haurien d'haver ensenyat que, com va dir Samuel Johnson, «el patriotisme és l'últim refugi dels canalles» i que la llibertat dels ciutadans és més important que la identitat de la nació.

La Unió Europea va néixer com a resultat d'aquella lliçó de la història; però la història també ens diu que res no s'aprèn per sempre, i que l'home és l'únic animal que ensopega dues vegades amb la mateixa pedra.

En aquests temps incerts, és comprensible que molts ciutadans sentin aprensió amb el present i siguin pessimistes amb el futur, que desconfiïn de les institucions públiques i s'aferrin a promeses populistes. Veiem cada dia aquesta ansietat, tant als mitjans de comunicació com a les enquestes i les formes d'expressió cultural. Es pot explicar per l'impacte perdurable de la crisi econòmica, l'augment de la desigualtat i la convicció que el món va a la deriva d'una manera que ni entenem ni controlem.

Però la majoria de països del món són més profundament desiguals, i la majoria de les poblacions tenen una protecció social més feble que a Europa; paradoxalment les seves societats civils i institucions manifesten més confiança en el futur personal i col·lectiu que nosaltres, els europeus.

L'educació no n'és una excepció: els europeus semblen haver perdut la fe en el coneixement i en el poder transformador de l'educació.

No és que no vulguem tenir un títol; és que el títol ha esdevingut un fi en si mateix —un tràmit per sol·licitar feina i guanyar respectabilitat social— més que un mitjà per ser una persona millor.

Tampoc és que els governs no elaborin noves lleis d'educació; de fet, de vegades sembla que sigui l'únic que fan. És que una llei no ha de ser un fi ni un compromís entre interessos creats. No es para prou atenció en les víctimes de l'educació (els estudiants) o en els seus artífexs (els professors).

Per contra, molts països que ara es troben al punt on era Europa fa unes quantes dècades creuen més que mai en l'educació i la societat del coneixement. Ho demostren amb el seu esforç individual i col·lectiu d'inversions públiques i privades en educació. El Brasil, Costa Rica, Sud-àfrica, Corea del Sud: tots ells dediquen un percentatge molt més alt del seu PIB a educació que la mitjana europea.

És cert que quan es tracta d'educació els diners no ho són tot: s'hi pot invertir la mateixa quantitat i obtenir resultats radicalment diferents. Moltes millores només depenen de la voluntat política: més autonomia i transparència per a les universitats, per exemple. I és molt difícil mesurar els resultats en educació. Però si pensem que l'educació és cara, la ignorància encara ho és més.

Un futur millor és possible

Per sortir de l'euro pessimisme i confiar que hi pot haver un futur millor, cal recordar el que ha aconseguit Europa en el passat recent.

La reconstrucció econòmica de l'Europa occidental del període de postguerra no es va basar en els recursos naturals sinó en la riquesa immaterial: les persones, el seu talent i la seva actitud envers el desenvolupament personal.

I posem per cas els drets de les dones. Aquest any que celebrem el 150è aniversari de *La submissió de les dones* de John Stuart Mill i el 70è d'*El segon sexe* de Simone de Beauvoir, val la pena recordar que la igualtat de gènere és un valor i una conquesta europea.

A principis del segle XX, el 75% de les dones catalanes eren analfabetes. Avui, un segle més tard, el 75% dels alumnes de Medicina són dones. La discriminació i la desigualtat són encara una experiència quotidiana per a milions de dones, i el moviment MeToo ha fet emergir l'omnipresència del sexisme. Però la tasca ingent que tenim per endavant no ha d'amagar el fet

que la condició de les dones ha millorat extraordinàriament, i que la Unió Europea lidera el moviment global en favor de la salut i dels drets sexuals i reproductius de les dones.

De la mateixa manera, dir que l'educació pot transformar la societat tampoc és una il·lusió. Ja ha passat: al llarg dels darrers cinquanta anys, i encara que sembli que s'ha difuminat en la nostra memòria col·lectiva, els sistemes d'educació europeus han fet avenços extraordinaris. Als nostres països, la proporció de persones que tenen almenys una educació secundària s'ha duplicat en cinquanta anys, fins a superar el 80%. La proporció d'europeus amb un títol universitari ha augmentat des de menys del 15%, majoritàriament homes, a gairebé un 40%, amb una lleugera majoria de dones.

Aquesta transformació va ser possible gràcies als canvis en els valors socials, a l'emancipació de les dones i a la idea senzilla però convincent que crear persones educades és el camí per a una societat millor. Es pot tornar a fer.

Per tant, l'educació ha de tenir un gran futur, ni que només sigui perquè la demanda de nous coneixements i noves competències no pot fer més que augmentar. I perquè el pensament crític és el requisit d'una societat creativa i democràtica. Però no serà la mena d'educació que coneixem.

Hi ha ben pocs països al món que avui mateix no estiguin reformant el seu sistema educatiu. Per què? Perquè no n'hi ha prou de fer més del que fèiem ahir: ho hem de fer d'una manera diferent. I perquè el que fem avui no és el que els joves necessitaran demà.

Som testimonis de canvis espectaculars en el panorama educatiu global: en la distribució del talent al món; en els models de negoci de les institucions educatives; en la transmissió i la certificació de competències; en la manera com s'ensenya i com aprenen les persones; i en les expectatives dels estudiants, que són cada dia més conscients de la importància d'aprendre i, alhora, confien menys en la rellevància del que aprenen en la seva vida futura.

Aquests canvis continuaran. En els propers deu anys, per exemple, el nombre de joves graduats de 25 a 34 anys augmentarà en un 300% a la Xina, davant del 30% a Europa.

El que és més important al meu parer és que tant l'ensenyament com l'aprenentatge hauran de ser molt més col·laboratius i molt més interdisciplinaris del que ho són avui.

En qualsevol tipus d'educació, avui els estudiants han d'entendre i combinar la ciència, les humanitats i les arts. Perquè, per molt que la ciència i la

tecnologia hagin de tenir un paper important en les nostres societats i economies, també l'han de tenir les ciències socials per afrontar la diversitat i la desigualtat, i les arts i les humanitats, per desenvolupar productes i serveis creatius que s'avancin a noves demandes encara no imaginades. Al cap i a la fi, abans que la roda vam inventar la flauta.

Tenim més informació que mai, però el coneixement canvia tan de pressa que no sabem pràcticament res de com serà el món quan la URV celebri el cinquantè aniversari. Per tant, el que menys necessiten els estudiants d'avui del seu professor és més informació: en tenen prou i de sobres. El que necessiten és saber combinar les diferents informacions en un pensament estratègic, entendre altres cultures i disciplines, distingir allò important d'allò efímer, adaptar-se al canvi permanent.

Si l'educació necessita canviar, pot ajudar-hi la tecnologia? Aquest ha estat el tema de discussions animades d'ençà que Thomas Edison va predir, el 1913, que deu anys després a les escoles ja no es necessarien llibres, sinó només un cinema. Fins fa poc hi ha hagut molt de debat però poques evidències sobre l'impacte de la tecnologia en l'educació.

Molts encara són escèptics: al capdavant, si Sòcrates o August visitessin avui el campus de la URV, una de les poques coses que reconeixerien és la relació entre professor i alumne. Si els principis i les eines bàsiques de l'educació han sobreviscut al llarg dels segles, per què no haurien de sobreviure també al segle XXI?

Tot i així, crec que aquesta vegada és diferent: el tsunami de la tecnologia alterarà l'educació, com ja ha fet amb altres sectors. La combinació d'intel·ligència artificial i dades massives fa emergir aspectes de l'educació que durant segles han esquivat l'escrutini analític, com ara les vies personals d'aprenentatge.

De fet, el mercat de l'aprenentatge virtual ja està creant serveis i públics completament nous: estudiants internacionals fora del campus, cursos modulars en comptes de programes complets i un ventall més ampli d'edat dels estudiants. La UOC, una altra universitat jove i excel·lent de Catalunya, representada avui per la seva il·lustre vicerectora i amiga, la Dra. Marta Aymerich, n'és la prova.

I la tecnologia crea també riscos sense precedents, no sols per a la privacitat individual sinó també per a la temptació del determinisme. Tenint en compte que les tecnologies no obliden res, els estudiants podrien estar limitats pel seu passat, o se'ls podria negar des de petits el reconeixement

de la seva capacitat per millorar; i unes institucions dependents de les estadístiques i els algoritmes predictius els podrien coartar el lliure albir i la llibertat per aprendre.

Per tant, avui el repte no és millorar l'educació, sinó canviar la manera com eduquem per tal que puguem continuar sent amos del nostre futur.

Un paper més important per a les universitats

Quin paper correspon a les universitats d'avui i de demà?

Tenim reptes complexos que no es corresponen amb solucions simplistes. En paraules de Yuval Noah Harari, els darrers dos mil anys la filosofia, la religió i la ciència ens han dit que el més important a la vida és conèixer-nos a nosaltres mateixos. Però aviat un algoritme ens coneixerà millor que nosaltres mateixos, i la biotecnologia ens donarà la capacitat de remodelar la vida. Tant si ens agrada com si no, ens veiem obligats a repensar què significa ser humans.

L'única manera que tenim d'afrontar aquests reptes és atorgant un paper més important a la raó, la ciència i l'humanisme, tant en el discurs públic com en la governança de les nostres societats.

Pensem en la paradoxa següent: alhora que la ciència i la tecnologia avancen a passos de gegant, creix l'escepticisme envers la ciència. Sabem que la vacunació és l'instrument més efectiu en salut pública de la història de la humanitat. Sabem que l'homeopatia és a la medicina el que l'astrologia és a l'astronomia: el fruit del desconeixement dels principis més elementals de la ciència. I, tot i així, arreu a Europa disminueix la confiança en les vacunes i proliferen els productes homeopàtics promocionats per multinacionals amb pocs escrúpols.

Ens toca prendre decisions ben raonades sobre qüestions existencials, després d'un debat basat en l'evidència. Per això crec que la veu de les universitats en el debat públic ha de ser més forta i alta.

Els europeus hem inventat moltes coses. No totes bones: la guerra total i l'Holocaust són llegats purament europeus. Però podem atribuir-nos una contribució genuïna, important i positiva a la humanitat: la universitat, un invent realment europeu que ens va fer com som i que es mereix un paper més prominent.

D'ençà de la creació de la Universitat Humboldt el 1810, l'ambició més gran de tota universitat és l'excel·lència, avaluada pels experts. Això conti-

nua sent tan important com sempre. Però en aquests temps incerts de canvi, hem d'aspirar a una participació i un impacte més grans de les universitats europees en la societat. Per què atorgar només un títol quan el que necessiten els ciutadans és una subscripció vitalícia per tenir accés al coneixement que ofereix la universitat?

Soc conscient que pot semblar poc realista, fins i tot injust, demanar encara més a la universitat en aquesta època de limitacions pressupostàries i burocratització de la vida acadèmica.

Em diuen que la persona que obre les portes del Rectorat cada matí sovint es troba la rectora esperant, i que és ella qui acostuma a apagar els llums al vespre. I que, estant de baixa maternal, va anar a una reunió de Consell del seu departament de Medicina a Reus, i li van dir que en la seva situació administrativa no podia estar present a la reunió. No es pot demanar més dedicació, ni més burocràcia, a la universitat.

Com saben millor que jo moltes persones en aquesta sala, les universitats d'avui dia s'enfronten a moltes dificultats. Estan organitzades verticalment, d'una manera complexa, per departaments i disciplines i, en canvi, funcionen en un ecosistema cada dia més pla i connectat. Estan perdent el monopoli de la transmissió i la certificació del coneixement.

Ahora, s'exigeix a les universitats que compleixin expectatives més altes de transparència i rendiment, que competeixin amb altres interessos per uns fons públics limitats i que trobin un equilibri imprecís entre activitats intensives en recerca i qualitat de l'ensenyament.

I totes les institucions educatives estaran cada dia més pressionades pels estudiants, que exigeixen canvis i millores en el contingut, les formes i els costos de la educació.

A mesura que més persones tinguin accés a un títol universitari, sorgiran més interrogants sobre el cost i el valor afegit d'aquest ensenyament, i sobre les possibles alternatives a la universitat que coneixem. Si ara mateix, en un gest improbable de solidaritat, els tarragonins decidíssim cancel·lar el deute acumulat pels estudiants universitaris dels Estats Units, cadascú de nosaltres, gran i petit, hauria de pagar 15 milions d'euros; no és un model sostenible.

Però les universitats podrien fer més, i sabem el que necessiten per poder fer-ho: més autonomia per definir les seves estratègies; menys obstacles administratius; més inversions per tenir més impacte sistèmic. I, a canvi, han de ser més transparents i responsables a l'hora de retre comptes.

No és cosa fàcil, naturalment, ni depèn solament de les universitats. Però crec que aquesta pot ser l'ambició d'una institució jove com la URV, que pot sentir-se segura de si mateixa i orgullosa dels seus assoliments sense el llast del pes de la tradició. En tot cas, és el pla que necessita avui Europa.

Val la pena lluitar per aquesta causa. Tal com va dir aquí mateix, però amb més eloqüència, Amin Maalouf en el seu discurs honoris causa, l'èxit o el fracàs del projecte europeu determinarà si l'aventura humana troba el camí del progrés. Tots nosaltres podem, amb les nostres paraules i els nostres actes, com a europeus, fer una aportació al canvi.

Avui m'uneixo al club privilegiat de doctors honoris causa de la Universitat Rovira i Virgili. Alguns d'ells em porten bons records personals: Josep Anton Baixeras va ser un estimat amic dels meus pares. D'altres són eminents personalitats internacionals: Chomsky, Maalouf, Sen, Tàpies.

Tots ells són persones il·lustres. I gairebé tots són homes. Avui, doncs, pel sol fet de rebre aquesta distinció, ja he aportat alguna cosa a la URV. Malauradament, és una aportació negativa: augmento la infrarepresentació de les dones.

M'ho prendré com un altre incentiu per merèixer la distinció que vostès, els membres de la comunitat de la URV, m'han atorgat tan generosament.

Em consola saber que l'Observatori de la Igualtat de la URV, dirigit per la Dra. Inma Pastor, treballa per la reducció de la desigualtat per raó de gènere entre la comunitat universitària i la societat. I sé que la rectora està decidida a fer el possible perquè en el futur la URV concedeixi aquest gran honor a dones excepcionals. No seran només doctores honoris causa, sinó també defensores de la causa de les dones, i models de rol per a les joves d'avui i de de demà.

És tard per reconèixer l'heroisme de la Maria Helena Maseras, la primera tarragonina i espanyola que, fa 150 anys, va obtenir l'accés als estudis de Medicina sense mai poder-la exercir; si avui veiés una classe de Medicina amb un 75% de dones, segurament se sentiria recompensada del seu esforç. Però d'heroïnes n'hi ha moltes, i el camí de la igualtat encara és llarg.

Moltes gràcies per la seva paciència.

 Paraules de benvinguda
pronunciades per la Dra. María José Figueras,
Rectora Magnífica de la Universitat

Benvolgut Dr. Xavier Prats, Sr. President del Consell Social, Sra. Secretària General de la URV, Dr. Francesc Xavier Grau, exrectors, representants polítics i de la societat civil, col·legues d'altres universitats, membres de la comunitat universitària, senyores i senyors,

Benvinguts a la Universitat Rovira i Virgili.

Com ja saben, vaig estrenar el càrrec de rectora el juny passat, ara fa vuit mesos, i aquesta és la primera ocasió que tinc l'honor de presidir la investidura d'un doctor honoris causa per la nostra Universitat: el Dr. Xavier Prats Monné.

Aquesta distinció, la més alta i honorífica que pot fer una universitat envers una persona que destaca pels seus mèrits i trajectòria, la va proposar el meu antecessor, el doctor Josep Anton Ferré.

I com hem sentit en boca d'un altre antecessor, avui secretari d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, el doctor Francesc Xavier Grau, està més que justificada i merescuda.

I, si m'ho permeten, afegiria que és de justícia.

Sovint les institucions tenim la temptació i la tendència de valorar i reconèixer més les persones de fora que les de l'àmbit territorial propi, encara que probablement aquestes segones tinguin uns mèrits i unes trajectòries similars o fins i tot superiors.

Això, per descomptat, no passa només a Tarragona, sinó que passa arreu. D'aquí la frase que «ningú és profeta a la seva terra», que segur que hauran sentit més d'una vegada i en diferents situacions.

I d'aquí que digui que la investidura del senyor Xavier Prats com a doctor honoris causa em sembla que, a més de justificada i merescuda, és de justícia.

La figura del Xavier Prats destaca per molts motius: ha estat un dels més alts funcionaris que ha donat el nostre país a la Comissió Europea, liderant projectes cabdals com els programes Erasmus, Marie Curie i Creative Europe; i avui és assessor de Teach for All, una de les més grans i prestigioses organitzacions sense ànim de lucre que treballa per fer arribar noves oportunitats educatives a tot el món.

Aquesta organització ha ajudat 10 milions de joves de 48 països i 6 continents, i la seva implantació i àmbit d'influència no para de créixer. La seva fundadora i directora general, Wendy Kopp, ha estat distingida per la revista *Time* com una de les 100 persones més influents del món.

I és justament per aquesta trajectòria professional, el seu compromís social i aquesta vocació de servei públic que el Xavier Prats ha mostrat en els diversos àmbits en què ha tingut responsabilitats, com en l'educatiu, el científic, el cultural i el de la salut alimentària, que avui l'investim doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili, i, de pas, el fem profeta a casa seva.

D'aquesta manera, el doctor Prats s'afegeix a d'altres honoris causa de la nostra institució, com els tarragonins Lluís Delclòs, metge radiòleg; Àngel Carlos Pellicer, metge i investigador; Josep Antoni Baixeras, advocat; Josep Maria Recasens, historiador i exalcalde de Tarragona; els reusencs Jaume Gil Aluja, economista i investigador; Xavier Amorós, escriptor; i Ramon Gomis, metge i investigador; així com Joan Guinjoan, músic i compositor de Riudoms; i el tortosí Josep Subirats Piñana, professor, periodista i activista polític.

Tots ells van rebre la màxima i més honorífica distinció que pot oferir la nostra institució: 10 honoris causa de la nostra demarcació dels 43 que hem investit.

Aquestes últimes setmanes he tingut l'oportunitat de retrobar-me amb el doctor Prats, que ja coneixia.

Els he de confessar, però, que la imatge que en tenia s'ha vist reforçada no només pel testimoni d'amics comuns i per la *laudatio* del doctor Grau, sinó per les paraules que ell mateix ha pronunciat avui i que comparteixo en la seva totalitat.

El Xavier Prats és, a més d'un lector empedreït —com ens va comentar la seva esposa—, un europeïsta convençut en una època de dubtes sobre el paper que juga i ha de continuar jugant la Comissió Europea en els països que la configuren i en el món en general. La seva trajectòria l'ha convertit en un referent de diferents àmbits, especialment en el de l'educació, en els seus diferents nivells, i també en l'universitari.

Però, sobretot, el doctor Prats és un home amb uns valors molt profunds i un fort compromís social, com ha quedat palès quan ens ha dibuixat el seu ideal europeu: «una societat basada en el pluralisme, la no-discriminació, la tolerància, la justícia, la solidaritat i la igualtat entre homes i dones».

Un dels principals objectius del sistema educatiu, des de l'ensenyament primari fins a l'universitari, ha de ser formar Persones, amb majúscu-

les, que acabin adquirint unes competències, unes habilitats i uns coneixements que, arrelats en valors com la tolerància, la justícia, la cooperació, la solidaritat o la igualtat, acabin revertint en la societat per fer un món millor.

El Xavier Prats ens ho ha expressat avui d'aquesta manera: «Durant la major part de la història de la humanitat, el propòsit de l'educació ha estat fer de l'home una persona millor.»

Estic també d'acord amb ell que els europeus sembla que hàgim perdut la fe en el coneixement i en el poder transformador de l'educació. Només aquells països i aquelles societats que creguin fermament en la necessitat d'apostar decididament per potenciar l'educació i la societat del coneixement en tots els seus nivells, amb fets i no paraules, és a dir, revertint les actuals polítiques d'inversions públiques i privades, són els que aconseguiran que les seves societats siguin millors i més justes.

Des de la URV tenim molt clar que hem d'anar en aquesta direcció, i per això hem engegat una sèrie de polítiques i projectes que ens han de permetre avançar de manera significativa cap a una institució més igualitària, més cooperativa, més solidària, més justa, més inclusiva i més transparent. Adaptada als nous temps.

Aquest és el futur que volem per a la nostra Universitat. Però per arribar-hi, a més de la nostra determinació i els nostres esforços, hem de comptar amb la complicitat dels diferents governs, que, permetin-me que ho digui, no sempre tenim.

Nosaltres tenim el deure d'avançar cap a ensenyaments de més qualitat, més cooperatius, més interdisciplinaris, combinant efectivament les ciències amb les humanitats i les arts.

També tenim el deure de liderar els canvis que imposa la revolució de les noves tecnologies per adaptar els ensenyaments als nous temps, aplicant els canvis necessaris per millorar la transmissió de coneixements i actuant com a motor de la societat en àmbits com la innovació, en el qual hem de ser més competitiu.

Alhora, però, correspon als governs dotar les universitats de més pressupost, d'acord amb les necessitats reals que tenim les institucions acadèmiques, i donar-nos més autonomia per tal que puguem definir les nostres pròpies estratègies.

Per acabar, vull agrair les constants referències que ha tingut el nou doctor honoris causa parlant del paper que ha de jugar la dona en la nova

societat, i també a la universitat, i de la necessitat de normalitzar la igualtat de gènere a tots els nivells, sobretot en els llocs de direcció i màxima responsabilitat.

Ens ho deia ahir el doctor Prats, en una reunió amb el Consell de Direcció: no pot ser que tota la lluita per mirar d'aconseguir que la igualtat de gènere sigui real i efectiva recaigui sobre les dones. Ens hi hem d'implicar tots: homes i dones.

Aquest és un dels grans objectius que, com moltes i molts de vostès ja saben, ens hem marcat el nou equip de direcció (paritari, per cert) que tinc l'honor de presidir: convertir en fets reals les polítiques d'igualtat que ens hem proposat. I persistirem fins que la igualtat sigui efectiva.

I té molta raó, doctor Prats. Tenim moltes heroïnes a qui reconèixer la seva trajectòria acadèmica, social i humana. En aquest sentit, vull agrair a la nostra comunitat que, fent-se ressò de les paraules que vaig pronunciar a l'inici de curs, hagi proposat diferents noms de dones excepcionals per investir com a pròximes doctores honoris causa i, d'aquesta manera, començar a equilibrar la balança d'aquesta màxima distinció acadèmica.

Moltes gràcies, Xavier, per haver acceptat aquesta investidura. Per a la Universitat Rovira i Virgili és un gran honor comptar, a partir d'avui, amb un nou ambaixador de la nostra institució arreu. Un referent de la construcció europea, de l'educació, de la salut i de la igualtat de gènere que prestigia encara més l'elenc de personalitats extraordinàries que representen la URV com a doctors honoris causa.

I rebem amb molta il·lusió les paraules que ens va dirigir ahir quan ens va dir que vol ser un doctor honoris causa que mantingui un contacte periòdic amb la nostra institució. Estic convençuda que a partir d'avui comptarem amb un gran ambaixador de la Universitat Rovira i Virgili.

Rebi aquest aplaudiment com a mostra sincera del reconeixement de la nostra comunitat, que a partir d'avui també és la seva.

Moltes gràcies.

